

Pomniki przyrody

Pomniki przyrody. Jak dokonywać inspekcji i pielęgnować pomniki przyrody? Co zrobić z drzewami, które stwarzają zagrożenie, a rosną na gruntach prywatnych? Jak pisać uchwały dotyczące prac pielęgnacyjnych?

Wideoszkolenie PCC Poland skierowane do pracowników referatów ochrony środowiska w urzędach miast i gmin

Jak dokonywać inspekcji i pielęgnować pomniki przyrody?

Podczas szkolenia prelegent przedstawi procedury inspekcji i pielęgnacji pomników przyrody, które obowiązują osoby odpowiedzialne za tę materię. Uczestnicy dowiedzą się jak postępować z pomnikami przyrody na terenach prywatnych, kto sprawuje nadzór nad pomnikiem przy drodze powiatowej, a także co zrobić z drzewami na terenach prywatnych, które stwarzają zagrożenie, kto może wnieść sprzeciw wobec zgłoszenia zamiaru usunięcia drzewa przez osobę fizyczną, jak pisać uchwały dotyczące prac pielęgnacyjnych oraz jaką ważność ma ekspertyza dendrologiczna.

W programie m.in.:

- Jak dokonywać inspekcji i pielęgnować pomniki przyrody? Czy zabieg pielęgnacyjny musi być poprzedzony uchwałą rady gminy i realizowany przez specjalistyczne firmy na określonych warunkach?
- Jak postępować z pomnikami przyrody, które znajdują się na terenach prywatnych?
- Kto sprawuje nadzór nad pomnikiem przy drodze powiatowej?
- Co zrobić z drzewami, które sprawiają zagrożenie, a rosną na gruntach prywatnych?
- Kto może wnieść sprzeciw wobec zgłoszenia zamiaru usunięcia drzewa przez osobę fizyczną?
- Jak pisać uchwały dotyczące prac pielęgnacyjnych?
- Jaką ważność ma ekspertyza dendrologiczna?

Wzory pism, jakie otrzymają uczestnicy:

- Uchwała Rady Gminy ustanawiająca formę ochrony przyrody
- Uchwała Rady Gminy znosząca formę ochrony przyrody
- Uchwała Rady Gminy o przeprowadzeniu prac pielęgnacyjnych w obrębie pomników przyrody
- Wzór druku zgłoszenia inwazyjnego gatunku obcego
- Protokół oględzin drzew
- Karta przeglądu form ochrony przyrody

Szczegółowy program szkolenia:

Pytania uczestników szkolenia, na które odpowiedzieliśmy podczas ostatniego terminu:

- Jaka jest podstawa prawna wymagań dla wykonawców prac pielęgnacyjnych?
- Z czego wynika, że firma wykonująca zabiegi pielęgnacyjne musi posiadać certyfikat?
- Czy uchwały rady dot. zabiegów pielęgnacyjnych uzgadniamy z RDOŚ?

- Kto prowadzi pielęgnację alei pomnikowych, które rosną w pasach dróg powiatowych?
- Czy można umocować tabliczkę „pomnik przyrody” na drzewie za pomocą gwoździ nierdzewnych?
- Czy wymagane jest podjęcie uchwały przeprowadzenia prac ochrony czynnej na użytku ekologicznym?
- Jakich uprawnień możemy wymagać od autora ekspertyzy i kto może ją przeprowadzić?
- Czy wykonanie wiązań i podpór powinna uzgadniać rada gminy?
- W jaki sposób usunąć kilka drzew obumierających z pomnika wieloobektowego – aleja lip (70 drzew) usytuowanych w drodze wojewódzkiej, ustanowionej w oparciu o rozporządzenie wojewody?
- Kto zleca i opłaca ekspertyzę dot. uszkodzonego pomnika przyrody, jeżeli drzewo rośnie na terenie spółdzielni mieszkaniowej?
- Czy do usunięcia cisa pospolitego posadzonego na terenie miasta na posesji prywatnej zawsze wymagane jest odstępstwo, gdy nie jest ono pomnikiem przyrody?
- Z czego wynika lista wymagań względem osób, które prowadzą prace pielęgnacyjne?
- Czy aktualizując pomnik przyrody podejmujemy nową uchwałę, czy uchwałę zmieniającą?
- Jak często przeprowadzać przeglądy pomników?
- Jeżeli pomnik przyrody znajduje się na posesji prywatnej, to czy gmina opłaca wykonanie prac pielęgnacyjnych?
- Jak będzie nazywać się uchwała w sprawie aktualizacji?
- Czy nadanie imienia pomnikowi przyrody można zrobić w ramach uchwały aktualizującej?
- Jeżeli w grudniu została przeprowadzona ekspertyza dendrologiczna dla jednego pomnika przyrody na terenie gminy, a nie mamy wykonawcy prac, to czy powinniśmy teraz podjąć uchwałę i znaleźć firmę, która zajmie się pracami nad pomnikiem?
- Czy piękne, bardzo okazałe drzewo będące gatunkiem uznanym jako inwazyjne, znajdujące się na liście IGO może zostać uchwalone pomnikiem?
- Co zrobić w sytuacji, gdy pomnik przyrody rośnie na środku pola rolnego. Jest uschnięty w 70% i ma dziury w pniu, a właściciel wystosował pismo o jego podcinęty?
- Czy w przypadku parku zabytkowego jedną decyzję wydaje konserwator zabytków, a drugą urząd gminy?
- Czy drzewa o obwodach do 50 cm w strefie ochrony konserwatorskiej można wycinać bez decyzji konserwatora?
- Kto jest właściwy do złożenia wniosku na usunięcie drzewa w przypadku podjęcia uchwały o przeprowadzeniu prac konserwatorskich w alei drzew polegających na usunięciu drzew i nasadzenia nowego?
- Jaka jest procedura zgłaszania prac konserwatorskich w Centralnym Rejestrze Zabytków?
- Co w sytuacji, gdy na podstawie starego rozporządzenia został powołany pomnik przyrody na terenie gminy X, a po latach po aktualizacji okazało się, że faktycznie rośnie na terenie gminy sąsiedniej?
- Czy w strefie ochrony konserwatorskiej można prowadzić zabiegi pielęgnacyjne bez decyzji konserwatora?
- Jeżeli pomnik przyrody rośnie na terenie leśnym i został zgłoszony przez nadleśnictwo o zagrożeniu bezpieczeństwa, to czy gmina musi podjąć działania w tym zakresie?

1. Jak przeprowadzać zabiegi pielęgnacyjne i jakie są procedury ochronne dla pomników przyrody?

- Standardy pielęgnacji drzewostanów, będących pomnikami przyrody. Jak otoczyć opieką pomniki przyrody? Jakie zabiegi pielęgnacyjne można stosować?

- Jak dokonywać inspekcji i pielęgnować pomniki przyrody? Czy zabieg pielęgnacyjny musi być poprzedzony uchwałą rady gminy i realizowany przez specjalistyczne firmy na określonych warunkach?
- Jakie zabiegi pielęgnacyjne należy wykonywać, aby utrzymać pomniki przyrody (drzewa) w dobrej kondycji zdrowotnej?
- Jak poprawnie stosować cięcia pielęgnacyjne?
- Wymagania pielęgnacyjne odnośnie pomników przyrody – jak często dokonywać cięć, czy i jak prowadzić ewidencję cięć, dzienniki cięć?
- Jak prawidłowo wykonywać cięcia w obrębie koron drzew? Jaki okres jest najlepszy na wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych w obrębie koron drzew?
- Jakie są najlepsze, nowoczesne metody usuwania suszu gałęziowego i innych zabiegów pielęgnacyjnych w obrębie korony oraz pnia drzewa? W jaki sposób zabezpieczać rany po cięciach, jak je pielęgnować?
- Czy można podcinać pomniki do 30 % korony? Jakie są zalecenia dotyczące podcinania pomników przyrody?
- Czy można robić wiązania? Czy takie zabiegi trzeba również uzgadniać z RDOŚ?
- Jakie są możliwości gminne związane z wiązaniami w koronach?
- Jak dbać o pomniki przyrody w mieście?
- Czy pomnik przyrody powinien być ogrodzony?
- Co jaki czas trzeba aktualizować obmiary pomnika przyrody?
- Kto odpowiada za stan pomnika przyrody, gdy rośnie w parku na terenie publicznym?

2. Ochrona i konserwacja przyrody na terenach prywatnych - obowiązki i odpowiedzialność właścicieli oraz zajętość gruntu

- Jak postępować z pomnikami przyrody, które znajdują się na terenach prywatnych?
- Jakie przepisy regulują zarządzanie tak usytuowanymi pomnikami przyrody?
- Jakie obowiązki dokumentacyjne ma gmina wobec takich pomników?
- Czyjej opiece podlega pomnik przyrody rosnący na terenie prywatnym: właściciela czy gminy? Czy tylko właściciel ma się zajmować pomnikiem przyrody, czy gmina również?
- Czy gmina ma obowiązek pielęgnowania pomników na posesjach prywatnych?
- Kto zajmuje się pielęgnacją pomników przyrody na działce prywatnej? Kto odpowiada za stan pomnika przyrody, gdy rośnie na prywatnej posesji?
- Kto powinien się zajmować pielęgnacją pomnika przyrody, jeśli działka jest zagrodzona, a właściciel chce pielęgnować? W jakiej formie musi mieć zgodę od organu na przeprowadzenie takich zabiegów np. usunięcie posuszu, podcięcie gałęzi? Czy drogą uchwały rady gminy na zabiegi pielęgnacyjne?
- Kto sprząta liście na działce prywatnej lub spółdzielni? Kto odpowiada za pielęgnację, a kto za zabiegi jak: wiązania, przycięcia, zabezpieczenia?
- Jakie formy nakazu dotyczące wykonywania prac pielęgnacyjnych może stosować gmina?
- Co ma zrobić gmina, gdy właściciel oczekuje pieniędzy na pielęgnację pomnika przyrody?
- Czy grabienie liści spod pomnika rosnącego na terenie prywatnym można zaliczyć do kosztów pielęgnacji?
- Właściciel posesji chce pokryć koszty pielęgnacji pomnika przyrody. Czy rada gminy może to w jakiś sposób ustanowić, czy koszty muszą być pokryte z budżetu?
- Na działce prywatnej rośnie dąb, będący pomnikiem przyrody, który ma dziurę w środku. Właścicielka nieruchomości żąda, aby dziurę wypełnić materiałem zabezpieczającym. Czy gmina

może odmówić tego zabiegu, jeżeli uważa, że drzewo jest w dobrym stanie, ponieważ w taki sposób rosną dęby?

- Jak postąpić w sytuacji, gdy właściciel nie chce wpuścić urzędnika na teren działki w celu oceny stanu zdrowotnego pomnika? Jaka jest ścieżka postępowania - orzeczenia, interpretacje w tej sprawie?
- Czy musi być zgoda właściciela, aby wprowadzić na jego terenie formy ochrony przyrody? Czy wnioskować o uchwalenie skoro jest wyraźny sprzeciw mieszkańca?
- Jak postąpić w sytuacji nacisków społeczeństwa w celu uznania drzewa za pomnik przyrodniczy przy jednoczesnym sprzeciwie właściciela działki?
- Jak radzić sobie z niechęcią mieszkańców na ustanawianie nowych pomników?
- Co w przypadku, gdy właściciel posiada pozwolenie na usunięcie drzewa, a rada gminy ustanowi je pomnikiem przyrody?
- Jeżeli właściciel, na którego posesji znajduje się pomnik przyrody chce się od niego ubezpieczyć, może wymagać od gminy podania aktualnego stanu zdrowia drzewa albo przeprowadzenia ekspertyzy, ponieważ takich informacji wymaga ubezpieczyciel?
- Jak postąpić w sytuacji, gdy właściciel chce rozbudować działkę i drzewo jest kolizyjne?
- Jak unikać odwołań na zajętość terenu w sytuacji, kiedy nie było zapytania o zgodę właściciela?
- Jak postępować w przypadku roszczeń odszkodowań z wyłączenia części gruntu?

3. Zarządzanie pomnikami przyrody w kontekście infrastruktury drogowej - drzewa w pasie drogowym

- Mamy wniosek, by ustanowić pomnikiem drzewo rosnące na działce gminnej (pas drogi publicznej). Jednocześnie planowana jest budowa tej drogi (w tej chwili jest to droga publiczna). Czy można ustanowić pomnik teraz, czy należy poczekać na koniec budowy drogi i wtedy ocenić stan drzewa, a następnie przygotować uchwałę?
- W tym roku nasza gmina przejęła w użytkowanie (umowa użyczenia nieruchomości gruntowych) pasy zieleni wzdłuż dróg krajowych w obrębie miasta. Do tej pory to GDDKiA występowała do naszej gminy o pozwolenie na wycinkę, czy teraz gmina będąc "biorącym w użyczenie" tych terenów powinna ze zgodą GDDKiA wystąpić z wnioskiem o wycinkę do starostwa?
- Kto musi się zająć pomnikami przyrody rosnącymi na drodze powiatowej, będącej jednocześnie aleją zabytkową, wpisaną do rejestru zabytków?
- Kto sprawuje nadzór nad pomnikiem przyrody przy drodze powiatowej?
- Dąb rosnący w pasie drogi powiatowej. Czy powiat może być zobowiązany do pielęgnacji drzewa? Kto i w jaki sposób może zobowiązać powiat do takich działań?
- Kto jest odpowiedzialny za pielęgnację drzew pomnikowych rosnących na terenie Skarbu Państwa, na drodze gminnej? Starostwo czy gmina? Nieuregulowany charakter prawny.
- W jaki sposób znieść i usunąć pomnik przyrody w pasie drogowym?
- Jak postąpić w sytuacji zgłoszenia od zarządcy dróg o usunięcie drzewa będącego pomnikiem?

4. Procedury w sytuacjach nadzwyczajnych - reagowanie na zagrożenia i uszkodzenia

- Co zrobić z drzewami, które stwarzają zagrożenie, a rosną na gruntach prywatnych? Czy gmina może usunąć takie drzewo na swój koszt?
- Jak postępować w sytuacji uszkodzenia/zniszczenia pomnika przyrody, co należy zrobić?

- Jak radzić sobie z brakiem odpowiedzialności za uszkodzenia lub obumarcia drzew wskutek prowadzonych inwestycji (np.: parkingi budowane wokół pomników przyrody, przebudowy drogi, rewitalizacje)?
- Czy można obciąć nadłamane podczas wichury i stwarzające zagrożenie dla odwiedzających ludzi gałęzie pomnika przyrody, np. dębu bez uzgodnień?
- Kto odpowiada za zmianę statusu drzewa z pomnika przyrody na zwykłe drzewo, by można je było usunąć, jeżeli stanowi zagrożenie (na terenie zwykłym, niezabytkowym)? Wcześniej uznano je za pomnik zarządzeniem wojewody, teraz jest we władaniu gminy - do kogo więc się zwrócić?
- Czy można zmienić status z pomnika przyrody w przypadku nagłego zagrożenia?
- Co zrobić w przypadku częściowych wywrotów? Czy obwód drzewa ma tu znaczenie?
- Jak postępować w przypadku pomnika przyrody, rosnącego na terenie prywatnym, którego konary zagrażają transportowi ulicznemu? Czy na każde działanie niezbędne jest zgłoszenie i zezwolenie, czy można zrobić cięcie pielęgnacyjne bez tych dokumentów?
- Czy można usunąć ułamane konary albo całe przewodniki pomników przyrody?
- Co zrobić w sytuacji, gdy z drzewa, które jest pomnikiem, nadłamała się gałąź i stwarza zagrożenie nad chodnikiem? Czy można usunąć ją w trybie konieczności?
- Wycinka podtopionych i poprzewracanych drzew na opał - kiedy można wydać zezwolenie na usunięcie drzew?

5. Usuwanie pomników przyrody - wycinka drzew i gałęzi

- Kto klasyfikuje pomnik do usunięcia?
- Jak powinien wyglądać wzór wniosku o usunięcie pomnika przyrody? Jakie dane są potrzebne do usunięcia takiego drzewa?
- Na jakiej podstawie możemy odmówić osobie fizycznej zezwolenia na usunięcie pomnika z terenu prywatnego?
- Kto może wnieść sprzeciw wobec zgłoszenia zamiaru usunięcia drzewa przez osobę fizyczną?
- W jakich sytuacjach występuje prawo wniesienia sprzeciwu?
- Jak powinno wyglądać postępowanie związane z wydawaniem zgody na usunięcie pomnika przyrody jeśli występuje konflikt interesów na linii: właściciel posesji (kwestie związane z bezpieczeństwem) - towarzystwo ekologiczne, będące stroną postępowania, które absolutnie nie wyraża zgody na usunięcie pomnika?
- Czy złamana brzoza do 50 cm obwodu może być usunięta bez oględzin organu?
- Dlaczego starostwo nie wydaje zgody na usunięcie drzew, które mają mniej niż 50 cm na wysokości 130 cm?
- Drzewo 400 cm obwodu, w bardzo dobrym stanie zdrowotnym zgłoszone do wycinki. Jaką wydajemy decyzję? Czy można uchwalić drzewo pomnikiem w takiej sytuacji?
- Pomniki przyrody, które są martwe - co należy z nimi robić? Czy trzeba z nimi coś robić, jeśli rosną na terenie leśnym?
- Jeżeli RDOŚ wydaje postanowienie odmowne na wycinkę, to czy jest to opinia ostateczna czy Burmistrz może wydać decyzję zezwalającą?
- Jakie mogą być przyczyny usuwania drzew pomnikowych?
- Kto ma usunąć pomnik przyrody w sytuacji, w której nawet straż pożarna nie podejmuje takich działań względem drzewa?
- Czy można usuwać drzewa pomnikowe z powodu montażu instalacji fotowoltaicznych?
- Czy można robić pomiar w trakcie sporządzania protokołu z usunięcia drzewa, które jest pomnikiem

przyrody i na jakiej wysokości?

- Jakie gatunki drzew są pod ochroną? Czy wszystkie gatunki drzew można wycinać? Czy potrzebna jest specjalna procedura do usunięcia takich drzew?
- Jak przycinać drzewo pomnikowe, aby gniazdo bociana się utrzymało?
- Czy w przypadku usuwania cisa pospolitego każdorazowo potrzebne jest odstępstwo od ochrony gatunków chronionych?
- Czy do usunięcia gałęzi potrzebne jest zezwolenie lub firma z odpowiednimi uprawnieniami?
- Czy można usunąć gałąź, która wystaje za ogrodzenie na drogę (drzewo jest na terenie zabytkowym, przy dworku)?

6. Wymogi dotyczące pielęgnacji pomników przyrody - uchwała w sprawie przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych

- Czy zabieg pielęgnacyjny musi być poprzedzony uchwałą rady gminy i realizowany przez specjalistyczne firmy na określonych warunkach?
- Jak pisać uchwały dotyczące prac pielęgnacyjnych?
- Czy uchwała w sprawie przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych również konsultuje się z RDOŚ przed jej uchwaleniem?
- Czy uchwałę dotyczącą pielęgnacji pomników przyrody można podjąć na cały rok albo nawet na dłużej?
- Czy można podjąć uchwałę na cały rok, dotyczącą cięć pielęgnacyjnych, obejmujących wszystkie pomniki przyrody, a następnie - w zależności od funduszy - przeznaczać konkretne środki na konkretne drzewa? Podejmowanie pojedynczych uchwał, dotyczących pielęgnacji poszczególnych pomników trwa zbyt długo i można nie zdążyć w czasie prac wykonywanych przez firmy wykonujące cięcia.
- Czy uchwałę o pielęgnacji powinno się opiniować?
- Czy można napisać uchwałę zbiorczą w sprawie pielęgnacji pomników?
- Czy warto pisać uchwałę zbiorczą w sprawie pielęgnacji pomników? Czy można podjąć uchwałę tylko wtedy, gdy mamy wszystko zaktualizowane?
- Czy dokonywania zabiegów pielęgnacyjnych trzeba dokonywać uchwałą Rady Gminny, jeżeli w uchwale powołującej taki obowiązek nie został zapisany?
- Czy w kwestii zabiegów pielęgnacyjnych pomników przyrody rada gminy wypowiada się w formie uchwały, publikowanej w dzienniku urzędowym? Czy trzeba to uzgodnić z radą gminy?
- Jakie dokumenty powinny być gromadzone od firm pielęgnujących drzewa pomnikowe?
- Jakie szkolenia powinni mieć ukończone pracownicy firmy wykonującej zabiegi na pomniku przyrody? Czy jest to uregulowane?
- Jakie wymagania stosować co do osób, które zajmują się konserwacją, pielęgnacją i leczeniem pomników przyrody?
- Czy na pielęgnację drzew pomnikowych firma musi mieć dodatkowe uprawnienia?
- Czy gmina musi powiadamiać o pracach pielęgnacyjnych? Kogo?
- Jak inne gminy radzą sobie z problemami finansowymi związanymi z pielęgnacją pomników przyrody?

7. Wymogi dotyczące pielęgnacji pomników przyrody - uchwała w sprawie przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych

- Czy można zrobić jedną ekspertyzę dla kilku różnych spraw?
- Jaką wagę ma ekspertyza dendrologiczna?
- Jak kosztowne są ekspertyzy dendrologiczne?
- Czy są określone wymagania, jakie musi spełniać osoba wykonująca ekspertyzę dendrologiczną? Czy to musi być biegły z listy ekspertów? Czy wystarczy dowolna firma, która ogłasza się, że wykonuje takie ekspertyzy? O co chodzi z kursem II stopnia?
- Jak weryfikować posiadanie kursu II stopnia? Czy możemy dopuścić do przeprowadzenia zabiegów firmy bez tych uprawnień?
- Czy RDOŚ może mieć uwagi do ekspertyzy dendrologicznej? Na jakim etapie przedstawiamy egzemplarz takiej ekspertyzy w RDOŚ?
- Czy do aktualizacji pomników przyrody trzeba mieć opinię dendrologa, czy tylko w przypadku ustanowienia nowego drzewa jako pomnik?
- Jeśli mamy opinię dendrologiczną, wskazującą na zabiegi pielęgnacyjne, wtedy piszemy o uzgodnieniu do RDOŚ, potem podejmujemy uchwałę, a następnie firma wykonuje zabiegi?
- Czy wszystkie zabiegi należy opiniować w RDOŚ?
- Jakie są wymagania dla firm wykonujących opinie?
- Jak radzić sobie z wykonaniem załącznika graficznego, zgodnie z wymaganiami RDOŚ, jeśli dendrolog przedkłada mapy drukowane z kartografii z kropką przez niego narysowaną? Czy można komuś zlecić wykonanie mapy?
- Jak opracować załącznik mapy dla użytkowników ekologicznych - czy są jakieś darmowe portale, lub czy można wykonać załącznik na CRFOP, ze współrzędnymi punktów załamień?
- W jaki sposób przeprowadzić inspekcję i diagnostykę drzew bez użycia specjalistycznych sprzętów oraz przy wykorzystaniu specjalistycznych urządzeń pomiarowych?
- Jak oceniać stan zdrowotny oraz stabilność drzew, które posiadają dziuple, ubytki, wypróchnienia?
- Wizja w terenie. Co dokładnie sprawdzamy?
- Czy pomniki przyrody należy monitorować ciągle, czy od czasu do czasu?
- W jaki sposób prowadzić rejestr i monitorować stan form ochrony przyrody na terenie gminy?
- Jakie informacje powinna zawierać karta ewidencyjna, aby skutecznie monitorować stan zdrowotny pomnika przyrody?

8. Procedury związane ze znoszeniem ochrony pomników przyrody

- Jaka jest procedura zdjęcia ochronności z pomnika? Kwestie prawne związane z likwidacją pomników przyrody
- Jakie muszą być spełnione warunki, aby zdjęć pomnik przyrody?
- Jak uchylać pomniki przyrody ustanawiane w latach pięćdziesiątych przez inny organ niż Rada Gminy?
- Czy w przypadku zniesienia pomnika przyrody na terenie leśnym, usunięcie drzewa może nastąpić na podstawie ustawy o lasach?
- Czy należy znieść ochronność pomnika przyrody, który rośnie na działce w posiadaniu innej osoby niż w rejestrze pomników? Czy projekt zdjęcia ochronności przesyłamy do RDOŚ uchwałę?
- Czy o zniesieniu pomnika przyrody, znajdującego się na terenie prywatnym, decyduje właściciel terenu?
- Procedura zniesienia ochronności z pomnika przyrody w sytuacji, kiedy drzewo pomnikowe przewraca się na środku drogi i nie ma miejsca, na które można je odsunąć. Jakie czynności można wykonać w takich sytuacjach? Czy należy blokować drogę i czekać na uchwałę rady gminy?

- Jak wygląda procedura po odwołaniu od decyzji zniesienia ochronności?
- Czy śmierć drzewa uznanego za pomnik przyrody musi być przesłanką do zniesienia jego ochrony?

9. Zasady rozpoznawania i ustanawiania pomników przyrody

- Jak rozpoznać potencjalny pomnik przyrody? Jaka jest procedura ustanawiania szczególnej ochrony?
- Na jakiej podstawie uznać drzewo za pomnik przyrody?
- Jak powinna wyglądać procedura uznania drzewa za pomnik przyrody?
- Czy są jakieś terminy ustanawiania pomników przyrody?
- Jak dokumentacja jest niezbędna oraz jaki należy zrobić opis przyrodniczy drzewostanu, aby drzewo uznać za pomnik przyrody?
- Czy każdy może zgłosić drzewo do ochrony pomnikowej?
- Kto ustala pomniki przyrody? Jakich obwodów brać pod uwagę?
- Czy potrzebna jest opinia dendrologiczna przy ustanawianiu drzewa pomnikiem?
- Czy można ustanowić pomnik przyrody na gruncie prywatnym, bez zgody właściciela gruntu?
- Czy zawsze mamy obowiązek ustanowienia pomnika przyrody na terenie gminnym, na wniosek mieszkańca (oczywiście spełniającego wymagania)? Czy możemy odmówić?
- Jaka jest rola społeczeństwa w procesie ustanawiania formy ochrony przyrody?
- Czy przy ustanawianiu pomnika przyrody wymagane są konsultacje społeczne?
- Jak wygląda objęcie pomnikiem przyrody drzew na terenie spółdzielni mieszkaniowej?
- Jakich drzew nie bierzemy pod uwagę do ustanawiania pomników przyrody?
- Czy chore drzewo brać pod uwagę przy ustanawianiu pomnika przyrody?
- Jak ustanowić pomnik przyrody, jeśli nie ma na to zgody Lasów Państwowych?
- Jaka jest rola Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w ustanawianiu form ochrony przyrody?
- Jakie są obowiązki gminy po ustanowieniu formy ochrony przyrody?

10. Ochrona przyrody w inwestycjach publicznych - alternatywne rozwiązania i stosowane praktyki

- Co to są rozwiązania alternatywne przy realizacji inwestycji celu publicznego? Czy jeśli firma wodociągowa przedstawi organowi rozwiązania alternatywne, które nie uszkodzą korzeni, to nie ma konieczności podejmować uchwały zdejmującej ochronność?
- Jakich obostrzeń można zastosować wobec wykonawcy drogi lub przyłącza wodno-kanalizacyjnego?
- Jakich warunków powinniśmy zapisać w sytuacji, kiedy idzie o drogę i jest potrzeba wykonania prac ręcznych przy korzeniach drzew pomnikowych?
- Przypadek pomnika przyrody - jest to lipa z leżącym na ziemi konarem, który też jest fragmentem pomnika. W związku z planowaną inwestycją istnieje konieczność przesunięcia konaru. Co należy zrobić w takim przypadku?

11. Ochrona przyrody na obszarach chronionych - Natura 2000 i parki krajobrazowe

- Postępowanie z użytkami ekologicznymi, obszarami Natura 2000. Jak uzyskiwać pozwolenia na poszczególne formy ochrony przyrody, zezwolenia na wycinki, zezwolenia na wykonywanie prac pielęgnacyjne?
- Czy na obszarze Natura 2000 to osoba fizyczna składa zgłoszenie zamiaru usunięcia drzew? Czy

- musi być wniosek o wydanie zezwolenia?
- Czy na obszarze Natura 2000 obowiązuje ta sama zasada na gruntach prywatnych o zgłoszeniu chęci wycinki drzew?
  - Jaki organ jest właściwy do wydania zezwolenia na usunięcie drzew rosnących na terenach zamkniętych i w obszarze Natura 2000?
  - Czy każdorazowo należy uzgadniać usunięcie drzewa na prywatnej działce, która mieści się na obszarze Natura 2000 z RDOŚ?
  - Czy i kiedy można wydać zezwolenie na usunięcie drzew rosnących na obszarze Natura 2000?
  - W jakich sytuacjach należy konsultować wydanie decyzji z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska?
  - Drzewo będące pomnikiem przyrody rośnie na prywatnej nieruchomości w obszarze Natura 2000. W parku krajobrazowym właściciel chce usunąć jedno drzewo. Czy powinno się napisać opinię do parku krajobrazowego i do RDOŚ?
  - Jeżeli właściciel gruntu rolnego chce wyciąć hektar lasu z obszaru Natura 2000 (prawdopodobnie jest to samosieja, ale już podrośnięta), to czy dajemy zgodę w ramach przywrócenia gruntu do użytku rolnego, czy występujemy do RDOŚ? Kto ma wystąpić – urząd czy właściciel gruntu?
  - Jeżeli osoba prywatna usuwa drzewo z terenu Natura 2000, to do gminy składa zgłoszenie i gmina nie oceniając oddziaływania na środowisko wydaje decyzję milczącą?
  - Jeżeli 90% gminy jest objęte programem Natura 2000, to na wszystko wymagane jest zezwolenie?
  - Czy i kiedy można wydać zezwolenie na usunięcie drzew rosnących na terenie parku krajobrazowego lub w obszarze chronionego krajobrazu?
  - Mieszkanka złożyła wniosek o wydanie zezwolenia na usunięcie drzew, na terenie objętym strefą chronionego krajobrazu. Drzewa są w złym stanie zdrowotnym. Co w takim przypadku?
  - Jak wygląda sytuacja wycinki drzew w obszar chronionego krajobrazu? Jakie są odstępstwa i czym się kierować przy wydawaniu decyzji rozporządzeniem czy ustawą?
  - W jakim celu obejmować ochroną obszar chronionego krajobrazu? W jakich sytuacjach tworzymy zespół przyrodniczy?
  - Czy na obszarze chronionego krajobrazu możliwa jest wycinka drzew o obwodach pni do 50 cm bez konieczności zgłoszenia i uzyskania zezwolenia?
  - Czy w przypadku wycinki drzew związanej z przywróceniem gruntów rolnych na terenie parku krajobrazowego, gdzie jest zakaz usuwania zadrzewień polnych, zgłaszamy taki proceder na policję?
  - Jakimi zakazami można objąć otulinę?
  - Czy prezydent miasta ma prawo zawężyć lub powiększać strefę ochronną?

12. Tereny zabytkowe - interakcje z konserwatorem zabytków

- Jeśli pomnik przyrody znajduje się na terenie zabytku i prace pielęgnacyjne trzeba uzgadniać z konserwatorem zabytków, to czy Rada Gminy też musi podjąć oddzielnie uchwałę o pracach pielęgnacyjnych dla tego zabytku?
- Od czego zacząć działania w sytuacji, gdy pomnik przyrody - jesion, rosnący na terenie przykościelnym, własność parafii, która wystąpiła z pismem do wójta o ratowanie drzewa – próchnieje od nasady pnia i zaobserwowano odchody owadów (być może to pachnica dębowa – gatunek chroniony). Teren dodatkowo jest objęty ochroną konserwatora zabytków. Kto najpierw: konserwator zabytków, czy RDOŚ? Kogo ma zatrudnić gmina: dendrologa czy entomologa? Jakże dokumenty lub pozwolenia?
- Czy można wydać jedną decyzję na podstawie przepisów dwóch ustaw w przypadku obiektu – parku

wpisanego do rejestru zabytków, gdy konserwator wydał dwie decyzje na podstawie Ustawy o ochronie zabytków na prowadzenie prac konserwatorskich, w tym usunięcie wybranych drzew oraz Ustawy o ochronie przyrody na usunięcie tych samych drzew?

- Czy zamiast dwóch pozwoleń na wycinkę drzew lub krzewów wydawać jedno pozwolenie na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami? Czy dotyczy to także prywatnych posesji?
- Jak informować osoby fizyczne - właścicieli działek wpisanych do rejestru zabytków - o zasadach usuwania drzew i krzewów z ich nieruchomości?
- Jakie są zasady usuwania zieleni na cmentarzach? Czy można usuwać drzewa w dobrym stanie zdrowotnym, które niszczą nagrobki? Czy gminę, która planuje usunąć drzewa niszczące nagrobki na cmentarzu, można zwolnić z opłat?
- Jak przeprowadzić likwidację pomnika przyrody ze względu na zły stan fitosanitarny? Czy uzgodnienie tego stanu jest obowiązkowe z konserwatorem zabytków, gdy pomnik przyrody znajduje się na terenie nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków?
- Czy każde drzewo wymaga konsultacji i zgody konserwatora? Jakie są progi obwodu tych drzew?
- Jaka jest procedura usuwania drzew z alei wpisanych do rejestru zabytków?
- Czy wszystkie kwestie dotyczące pomników przyrody wymagają konsultacji z wojewódzkim konserwatorem zabytków? Czy konserwator musi akceptować miejsce dosadzania drzew i sposób przycinania krzaków?
- Czy każdy może złożyć wniosek o wpisanie do rejestru zabytków? Czy właściciel działki prywatnej jest czynnym uczestnikiem procedowania?
- Jak naliczyć karę jeżeli ktoś bez zgody wyciął drzewa z parku przy zespole zamkowym wpisanym w spis zabytków?
- Kto nalicza karę za drzewo usunięte bez zgody z parku zabytkowego?

13. Zarządzanie i ochrona alej drzew pomnikowych

- Czy przy ustanawianiu pomnikiem przyrody alei drzew należy zmierzyć wszystkie obwody i podać je do karty, czy wystarczą jedynie przedziały obwodów?
- W alei drzew pomnikowych jedno z drzew uschło i wymaga usunięcia. Zarząd dróg wystąpił do wójta o wydanie zgody na usunięcie drzewa. Jak procedować w takiej sprawie?
- W jaki sposób znieść drzewa będące pomnikami przyrody na drodze powiatowej, stanowiącej aleję zabytkową? Czy najpierw należy podjąć uchwałę dotyczącą zniesienia pomnika przyrody, a potem decyzja od konserwatora zabytków?
- Tabliczkę z informacją o "alei drzew" umieszczamy na drzewie, czy przed aleją drzew, na samodzielnej nóżce?
- Jak postąpić z pojedynczym pomnikiem przyrody, rosnącym w alei drzew?
- Gmina posiada piękną aleję lipową (2 × 7 drzew), którą w całości ustanowiono pomnikiem przyrody, ale jedno z drzew jest w wyraźnie bardzo złym stanie – co z nim zrobić?
- Jest grupa pomników, które nie spełniają tych samych wymiarów, ale rosną obok siebie. Czy jest to właściwe, jeśli niektóre drzewa nie spełniają wymiarów pomnikowych?

14. Zarządzanie pomnikami przyrody i zabytkami w gminie - identyfikacja i oznakowanie

- Gdzie można sprawdzić, jakie pomniki przyrody są w gminie? Czy jest jakiś „geoserwis”, gdzie są

one szczegółowo opisane?

- Gdzie można sprawdzić zabytki swojej gminy w Internecie?
- Odnajdywanie i określanie usytuowania pomnika przyrody pomników przyrody według niejasnych informacji posiadanych przez gminę. Przykład: gmina posiada około 16 pomników przyrody, ale nie są one dokładnie zlokalizowane; jedyny opis jaki posiada gmina, to np. informacja: „obiekt usytuowany 20 m od ścieżki” lub „40 m od drogi” a teraz każe się gminie odnaleźć obiekt, dookreślić lokalizację i znaleźć pieniądze na opiekę – czy faktycznie gmina ma za to płacić?
- Do kogo się zwrócić, jeśli w spisie gminnym istnieje pomnik przyrody ale GDOŚ twierdzi że go nie ma? Jak szukać w dziennikach urzędowych pomników przyrody?
- Czy jest konieczna dodatkowa (poza gminnymi) rejestracja pomników przyrody? Jakie są obowiązki gmin w tym zakresie?
- Jak należy oznakować formy ochrony przyrody?
- Czy są znormalizowane oznakowania pomników przyrody?
- Czy gmina sama zleca zrobienie tablic informacyjnych i sama za nie płaci?

15. Ustawy i uchwały dotyczące pomników przyrody

- Jaki rodzaj stanowią uchwały powiatu w sprawie pomników przyrody występujących na terenie powiatu? Czemu służy taka uchwała powiatu? Czy to się nie powieli z uchwałami rady gminy i innych organów?
- Czy uchwała może być zbiorcza dla wszystkich pomników na terenie gminy? Czy wolno nam jedną uchwałą dokonać aktualizacji pomników przyrody, np. będących w zarządzie konkretnego nadleśnictwa, czy musimy dokonać pojedynczych aktualizacji pojedynczych uchwał, obejmujących konkretne pomniki na terenie gminy?
- Czy konieczne jest ogłaszanie uchwały w dzienniku?
- Czy usunięcie posuszu też wymaga podjęcia uchwały?
- Jak napisać projekt uchwały w celu ustanowienia pomnika przyrody? Jakie załączniki powinny być dołączone do projektu uchwały? Z kim należy uzgadniać projekt uchwały?
- Czy w uchwale powinien widnieć zapis, ile metrów ochronnych jest wokół drzewa?
- Czy uchwała o pomnikach przyrody powinna być ustalana z radą pożytku publicznego i organizacjami pozarządowymi?
- Uregulowania prawne i przepisy kompetencyjne po 2009 roku. Jaka moc mają uchwały i zarządzenia wojewody z chwilą zmian kompetencyjnych?
- Czy można zrobić inwentaryzację starych, obecnych pomników przyrody i na jej podstawie zrobić "porządek" w uchwałach - tzn. uchylić stare i wprowadzić formy ochrony przyrody nową uchwałą zbiorczą?
- W jaki sposób można zaskarżyć uchwałę rady?

16. Aktualizacja i uchylanie starych uchwał

- Przykład: istnieje potrzeba zaktualizowania uchwał, dotyczących wykazu pomników przyrody (doprecyzowanie lokalizacji, zmiana liczby, braki) tym bardziej, że okazało się, że RDOŚ nie ma kilku uchwał gminy z roku 1994 i 1997, na które się powołujemy. W tych uchwałach pojawia się paragraf dotyczący wejścia w życie – ma być nim termin wywieszenia informacji (uchwały) na tablicy ogłoszeń urzędu. Niestety, uchwały te nie zostały nigdy opublikowane, w żadnym dzienniku urzędowym. Czy

te uchwały są ważne? Czy w tamtych latach wymagały ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym? Jak je traktować, skoro nie zostały dopełnione formalności związane z publikacją ww. uchwał w Dz.U.? Jest to na tyle istotne, że uchwałami tymi ustanowioną dość dużą liczbę pomników przyrody, których dotyczyć będą aktualne uchwały.

- Część pomników przyrody w gminie została ustanowiona np. w latach 70. i podane są nieaktualne zapisy; czy Rada Miejska powinna uchwalić nowe?
- Podejmowanie uchwał na bazie starych przepisów. Mieliśmy jednocześnie aleję zabytkową będącą pomnikiem przyrody, w skład której wchodziło ok. 400 drzew. Po tylu latach liczba tych drzew jest już inna (w większości są one w bardzo złym stanie). Czy należy podjąć uchwałę w sprawie ustanowienia pomnika przyrody albo zniesienia? Czy trzeba dla każdego drzewa osobno założyć kartę?
- W danej gminie pomniki przyrody ustanowione są jeszcze na podstawie starych rozporządzeń. Czy jest nowy termin narzucający gminom zaktualizowanie tych kwestii i podjęcie uchwały przez radę gminy?

17. Obowiązki gminy w zakresie ochrony przed gatunkami inwazyjnymi

- Jakie obowiązki zostały nałożone na gminę w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych (Dz. U. 2021 poz. 1718)?
- Co powinno zawierać zgłoszenie obecności inwazyjnych gatunków obcych w środowisku?
- Jak powinna wyglądać procedura przekazania zgłoszenia inwazyjnego gatunku obcego do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska?
- W jaki sposób gmina przekazuje raporty dotyczące inwazyjnych gatunków chronionych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska?

18. Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody (CRFOP)

- Jakie obowiązki ma gmina w zakresie danych przekazywanych do Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody?
- W jaki sposób i z jaką częstotliwością należy dokonywać aktualizacji danych dotyczących form ochrony przyrody w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody?
- Kto i w jakim terminie wprowadza zmiany w CRFOP po podjęciu uchwały o ustanowieniu form ochrony przyrody?
- Mamy niezgodność danych pochodzących z CRFOP z podanymi danymi w corocznym sprawozdaniu dot. statystyki gminy w zakresie ochrony środowiska. Jak doprowadzić do wzajemnej zgodności? Jakie kroki podjąć?

Prowadzący:

Paulina Dobrzyńska

Zastępca Kierownika Referatu Planowania Przestrzennego, Gospodarki Nieruchomościami i Odpadami Komunalnymi, Ochrony Środowiska i Rolnictwa w Urzędzie Gminy Baboszewo.

Posiada ponad sześcioletnie doświadczenie w pracy w Urzędzie, związane bezpośrednio z ochroną

przyrody, ochroną środowiska oraz gospodarką wodną i ściekową. Prowadzi sprawy wynikające z przepisów o ochronie przyrody w tym m.in. ewidencję pomników przyrody, tworzenie projektów uchwał dotyczących ustanawiania i znoszenia statusu pomnika przyrody oraz zabiegów pielęgnacyjnych i konserwacyjnych w jego obrębie.

Jest odpowiedzialna za prowadzenie postępowań administracyjnych dotyczących: zgłoszeń i wniosków w zakresie zamiaru usunięcia drzew i krzewów, decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wydawania zezwoleń na świadczenie usług w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, przywrócenia stanu poprzedniego wód oraz naruszenia stanu wód na gruncie.

Absolwentka kierunku Zdrowie Publiczne na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym oraz kierunku Zarządzanie w Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku.

Terminy i szkolenia

Data: 10 lipca 2026 09:00-14:00

Miejsce: Wideoszkolenie

Data: 14 października 2026 10:00-15:00

Miejsce: Wideoszkolenie

Prawa autorskie do niniejszego programu przysługują Private Corporate Consulting Sp. z o.o. Udostępnianie, kopiowanie i przerabianie niniejszego programu bez pisemnej zgody Private Corporate Consulting Sp. z o.o., zagrożone jest odpowiedzialnością karną oraz cywilną